

LAKANIEMEN KYLÄN MAISEMANHOITOSUUNNITELMA 2003

HAPENES – Järviseudun kylien kehittämishanke
LAKANIEMEN KYLÄN MAISEMANHOITOSUUNNITELMA
Marja Vainionpää, marraskuu 2003

SISÄLLYSLUETTELO

1	LÄHTÖTILANTEEN KARTOITUS.....	2
1.1	Johdanto	2
1.2	Maaseudun maisemanhoidon yleiset periaatteet	3
1.3	Alueellinen rajaaminen	4
1.4	Suunnitelman tarpeen perustelu.....	4
1.5	Kyläympäristön ja -kuvan tarkastelu	6
1.6	Kylän asutushistoria.....	6
2	KYLÄYMPÄRISTÖN KEHITTÄMISEN TAVOITTEIDEN ASETTELU JA TOIMENPITEET	8
2.1	Kehittämisen suuntaviivojen määrittely	8
2.2	Tavoitesuunnitelmakartan laatiminen.....	9
2.3	Kylän kunnostustoimenpiteet.....	9
2.3.1	Kiireellisyysjärjestys	9
2.3.2	Rakennukset ja rakennelmat	11
2.3.3	Pusikon perkaus ja raivaus	14
2.3.4	Tienpientareiden kasvillisuus.....	14
2.3.5	Pihamaat ja puutarhat.....	15
2.3.6	Istutukset ja kylvöt	15
2.4	Oman kylän maisemanhoidon ohjeet.....	17
2.4.1	Uudisrakentamisen ohjeet	17
2.4.2	Maisemanhoidolliset ohjeet	19
2.4.3	Luonnonympäristön vaurioiden korjaaminen	23
2.4.4	Muut ohjeet	25
3	LOPPUSANAT	25
	LÄHTEET	27
	LIITTEET	28

1 LÄHTÖTILANTEEN KARTOITUS

1.1 Johdanto

Maisemanhoitosuunnitelman tavoitteena on esittää kyläläisille käytännönläheisesti ja selkokielellä toimenpide-ehdotuksia kauniimman ja toimivamman maiseman ja asuin ympäristön muodostamiseksi ja säilyttämiseksi. Suunnitelman ja ohjeiden tavoitteina ei suinkaan ole koko maiseman myllerrys, vaan huomattavimpien häiriötekijöiden karsiminen, korjaaminen tai poistaminen, sekä erityisen kauniiden ja toimivien tekijöiden korostaminen.

Tämän Lakaniemen kylälle kesän ja syksyn 2003 aikana tehdyn maisemanhoitosuunnitelma pohjana ovat kylän asukkaiden toiveet ja ajatukset asuin ympäristöstään. Suunnitelman tavoitteena on palvella kylän kehittämistä.

Maisemanhoitosuunnitelmia tehtiin kesän ja syksyn 2003 aikana Järvisseudulla kuuteen kylään. Kylät osallistuivat hankkeeseen mielenkiinnolla.

Asuin ympäristön viihtyisyys ja toimivuus nousevat jatkuvasti yhä tärkeämmiksi asioiksi niin itse kylän asukkaille kuin sinne muuttamaan aikovillekin. Se, miltä kylä näyttää ulkopuolisen silmin, antaa ensivaikutelman kylän asukkaista ja elämästä. Kylämaisemaa voidaan täten pitää eräänlaisena käyntikorttina koko kylälle.

Maisemanhoitosuunnitelmaa tehdessä korostuvat kyläyhteisön motiivit ja tarpeet kehittää asuin ympäristöään. Kyläyhteisön elinvoimaisuus luo viihtyvyyttä asukkaille ja mahdollisuuksia alkutuotannon ja mahdollisten palveluiden säilymiselle, se voi myös houkuttaa kylään uusia asukkaita sekä toimia yhtenä vetovoimatekijänä matkailussa. Kyläläinen on usein tottunut maiseman häiriötekijöihin, eikä ehkä osaa, ulkopuolisen tavoin, arvostaa paikallisen ja ympäröivän

maiseman erityisen hienoja maisemaelementtejä. Tämän vuoksi maisemasuunnitelmien laadintaan on hyvä käyttää ulkopuolista asiantuntijaa.

Maisema koostuu erilaisista elementeistä. Näitä ovat niin eloton kuin elollinen luonto, kuin ihmisen tuomat toiminnot. Kylämaiseman kokonaisilme on siis luonnon muovaamissa kulisseyssä tapahtuvaa ihmisen toimintaa. Kylän asukkailla onkin yhteinen vastuu kylän viihtyisyydestä. Jokainen asukas voi vaikuttaa yhteisiin asioihin ja etenkin oman ympäröivän tilansa ulkonäköön ja toimintoihin. Maatilaa tai tonttia voidaankin pitää henkilökohtaisena maisemanhoitoalueena, siinä missä julkisia alueita kylän yhteisinä hoitoalueina. Maisemanhoidossa on kyse sekä yksittäisen ihmisen että yhteisönkin edusta. Tämä johtaa yhteiseen ympäristövastuuseen.

Aktiivinen maisemanhoito on monipuolista ja pitkäjänteistä työtä. Siihen kuuluu niin poistamista, kuin palauttamistakin, sekä tietenkin korjaamista, hoitamista ja säilyttämistä.

1.2 Maaseudun maisemanhoidon yleiset periaatteet

Maisema jaetaan luonnon- ja kulttuurimaisemaan sen mukaan, ovatko luonnon vai ihmisen toiminnan tuloksena syntyneet elementit hallitsevia. Kulttuurimaisemassa ihmisen toiminnan jäljet ovat voimakkaimpia. Kulttuurimaisema jaetaan yleensä kahteen pääryhmään sen mukaan, onko kysymys maaseudun vai taajaman rakennetusta ympäristöstä. Perinnemaisemat ovat alkutuotannon tai muiden varhaisten elinkeinojen ja niihin liittyvien toimintojen muovaamia maisematyyppejä.

Maaseutumaisema on muotoutunut vuosisatojen aikana ihmisen työn tuloksena. Alkuperäisessä luonnossamme on vain vähän avointa maastoa, lähinnä rantaniittyjä ja kallioketoja. Maatalous on luonut avoimia viljelymaisemia ja perinnemaisemia sekä muovannut metsien reunavyöhykkeitä ja erilaisia puu- ja pensassaarekkeitä. Perinteinen maankäyttö, kuten laidunnus ja niitto, on muovannut näille alueille tunnusomaista ja monipuolista kasvi- ja eläinlajistoa.

Viime vuosikymmenten aikana maisema on muuttunut yksipuolisemmaksi ja luonnon monimuotoisuus on vähentynyt. Viljelykset ovat suurentuneet ja samalla mm. pientareet ja puu- ja pensassaarekkeet viljelysten keskellä vähentyneet. Luonnonniityt ja -laitumet ovat jääneet pensoitumaan ja metsittymään. Perinteisestä laidunnuksesta ja niitosta riippuvaisten kasvi- ja

eläinlajien elinympäristöt ovat vähentyneet. Avoimen viljelymaiseman vähentyminen aiheuttaa maaseutumaisemaan suurimmat muutokset. Siksi on tärkeintä säilyttää pellot, laitumet ja niityt edelleen monipuolisessa käytössä. Luonnon monimuotoisuutta voidaan säilyttää ja jopa lisätä tavanomaisen viljelyn ohella.

Maiseman ja luonnon monimuotoisuuden hoito saattaa tuntua taloudellisesti kannattamattomalta, mutta sen vaikutukset maatalouden kannattavuuteen ja arvostamiseen ovat kuitenkin tulevaisuudessa myönteiset.

Maatalousmaisema ja luonnon monimuotoisuus on syntynyt viljelijöiden työn tuloksena ja säilynyt vain heidän avullaan. Meidän sukupolvellamme on vastuu perinteisen maatalousmaiseman säilymisestä.

1.3 Alueellinen rajaaminen

Lakaniemen kylään lasketaan tässä suunnitelmassa Lakaniemen lisäksi Pokela, Pyhålahti ja Viitaniemi. Kylå rajautuu lounaassa, etelåsså ja kaakossa Alajårven kuntaan. Lånsirajan muodostaa Lappajårvi, pohjoisrajan Vimpelin kirkonkylå. Talot on rakennettu påosin noin 100-500 metrin påhån rantaviivasta. Maasto talojen ympärillä on tasaista peltolakeutta, kylien itäpuolella Pokelaa lukuun ottamatta maasto kohoaa nopeasti. Runsaan kilometrin påst rantaviivasta kohoavan Lakeaharjun huippu on 105 metriä jårven pintaa ylempänä. Pokelan pellot rajoittuvat laajaan suoalueeseen. Matkaa Lakaniemen kylån keskustasta Vimpelin keskustaan on noin viisi kilometriä.

1.4 Suunnitelman tarpeen perustelu

Suunnitelman alkuun påsemisen helpottamiseksi muodostettiin kyläläisistä työryhmä, jonka jäsenet täyttivät kyselylomakkeen (liite 2) maisemallisista arvoista ja tavoitteista. Kyselyn täyttämisen tavoitteena oli saada myös kyläläiset osallistumaan oman elinympäristönsä suunnitteluun. Lomakkeessa olleet kysymykset käsittelivät mm. kylmaisemassa tärkeimpänä pidettäviä elementtejä, häiritseviä piirteitä ja kehitettäviä kohteita. Myös sosiaaliset, taloudelliset ja henkiset arvot ja niiden säilymistä kartoittavat asiat otettiin kyselyssä huomioon.

Kyselyn mukaan Lakaniemen kyläläiset pitävät kylän kokonaisilmettä parhaimmillaan, kun se kuvastaa kylän tasapainoa ihmisen ja luonnon välillä, ahkeruutta ja työteliäisyyttä sekä maa-seudun rauhaa. Lakaniemeläisten mielestä kyläympäristöä tulee kehittää erityisesti asuinympäristönä ja matkailu- ja lomailuympäristönä. Kyläympäristöä on rakennettava niin, että käytetään soveltuvien osin hyväksi paikallisen perinteen muoto-, materiaali-, koristelu- ja väriratkaisuja; mukaillaan sellaisenaan vanhan paikalliskulttuurin perinnerakennuksia tai noudatetaan kylässä nykyisin vallalla olevaa rakennustyyliä. Kyläläisten mielestä Lakaniemen kyläympäristön viihtyisyyttä heikentävät eniten jätevedenpuhdistamolta tuleva haju, kylän huonokuntoiset rakennukset ja rakenteet, hoitamattomat ja siivottomat pihamaat sekä luontoon kuulumaton roju ja jäte.

Kauneusarvoja kartoittaessa lakaniemeläisten mielestä kylän perusilme eli maalaismaisema on säilytettävä, samoin kuin maisemallisesti oleelliset peltoaukeat ja näkymä Lappajärvelle ja Lakeaharju. Erityisellä varovaisuudella kyläläisten mielestä olisi käsiteltävä vaihettumisvyöhykkeitä ja perinnerakennelmia. Vaihettumisvyöhykkeeksi kutsutaan metsän rajaa pellonreunaan, tiehen, asutukseen tai vesistöön.

Kyläympäristöä olisi lakaniemeläisten mielestä uudistettava mm. niin, että uudisrakentamisessa kunnioitetaan vanhaa perinnettä ja että kyläkuva siistitään maalaamalla, siivoamalla ja korjaamalla rakenteita, pihvoja ja tienvarsia. Myös erilaisia puu-, pensas- ja kukkaistutuksia toivotaan ympäri kylää. Erityisesti venesataman ja uimarantojen kunnossapito kiinnostaa lakaniemeläisiä.

Lakaniemen kylästä puuttuu mm. kauppa ja posti. Myös terveydenhoitopalveluita toivotaan kylälle viikoittain. Sekä matkailun lisäämiseksi että kylän asukkaiden hyvinvoinnin säilyttämiseksi kylälle toivotaan enemmän yrittäjyyttä, palveluita, virkistysmahdollisuuksia ja yhteistä toimintaa.

Kylässä on vedetty laajakaistayhteys muutamiin paikkoihin, mutta yhteyden laajentamista toivotaan. Myös kevyenliikenteenväyliä tarvittaisiin, kuten myös katuvalaistuksen laajentamista. Lakaniemen vanha koulu toivotaan kunnostettavan ainakin ulkopuolisesti. Myös ilmoitustaulu ja toivottaisiin jokaisen kylän näkyvälle paikalle.

Kylälle toivotaan lisää asukkaita, matkailua ja yrittäjiä. Esimerkiksi maaseutumatkailua toivotaan kehitettävän ja kyläläisten erilaiset taidot ja tiedot toivotaan tuotavan käyttöön yhteisten asioiden kehittämiseksi. Uusia tontteja ehdotetaan myytäväksi esimerkiksi pakettipelloille. Lakeaharjulle toivotaan tuulivoimalan perustamista

Yhtenä suurimmista ongelmista Lakaniemen kylässä pidetään asukkaiden haluttomuutta kehittää kylätoimintaa. Mm. eräät kyselylomakkeen täyttäjät toivovat muiltakin aktiivisuutta kylän yhteiseen toimintaan.

1.5 Kyläympäristön ja -kuvan tarkastelu

Lakaniemen kylä on kaunis ja lämminhenkinen pohjalainen maalaiskylä, jossa on kolme maisemallista peruselementtiä. Nämä ovat Lappajärvi, peltoaukeat ja kylän itäosassa kohoavat mäenharjanteet. Lakeaharjulta avautuvat hienot maisemat alas peltoaukealle ja noin kilometrin päässä siintävälle Lappajärvelle.

Vapaa-ajantoimintaan kylällä on hyvät puitteet. Lappajärvi mahdollistaa kalastuksen, veneilyn ja muita vesillä niin talvella kuin kesälläkin tapahtuvia harrastemuotoja, Lakeaharju ympäristöineen tarjoaa hyvät puitteet talvisille liikuntaharrastuksille, kuten hiihdolle ja laskettelulle. Lakaniemen koululla on hyvät tilat niin ulko- kuin sisäliikuntaankin eri vuodenaikoina. Kylä on säännöllisesti järjestänyt erilaisia tempauksia ja juhlia, kuten joulu- ja kesäjuhlat, pääsiäiskokko ja hiihtokilpailut. Kehitteillä oleva satama-alue on rakentumassa myös yhdeksi kyläläisten koontumispaikaksi.

Lakaniemi vaikuttaa vauraalta ja elinvoimaiselta kylältä, vaikka peruspalvelut kylästä puuttuvatkin. Mm. uutta koulurakennusta voitaisiin jatkossa käyttää esimerkiksi terveydenhuollossa viikoittain. Maataloutta harjoitetaan kylässä yhä, vaikkakin yhä suurempi osa kyläläisistä käy töissä muualla.

1.6 Kylän asutushistoria

Esihistorialliseen aikaan Lakaniemi, Pokela, Pyhalahti ja Viitaniemi olivat pääosin veden alla, muutamia pieniä saaria lukuun ottamatta. Pokela asutettiin näistä kylistä ensimmäisenä 1560-

70 –luvulla, jonka jälkeen myös muut kylät vähitellen asutettiin. Kyläläiset saivat 1500-1600 – luvulla toimeentulonsa pelloilta ja karjasta sekä järvestä ja metsältä.

1700-luvun lopulla alkoi kyliin syntyä runsaasti uudistiloja, kun taloja jaettiin. Kyläkunnan kehitys kulki vakaasti eteenpäin, vanhoja tiloja jaettiin ja uusia, itsenäisiä taloja syntyi. Suuriin nälkävuosiin 1860-luvulla tultaessa taloja oli jo toistakymmentä sekä torppia lisäksi. Asukasluvun arvellaan olleen tuolloin yli sata henkeä. Kyläkunta selvisi nälkävuosista ja kadon vaikutuksista hyvän maaperän, maanviljelyksen kehittyneisyyden ja ranta-asutuksen turvin.

Kun vanhat talot oli jaettu useisiin osiin, tuli viljelysmaasta puutetta. 1800-luvun loppupuolella alkoi vilkas raivauskausi, jolloin lisämaata raivattiin Pokelan viereisiltä suoalueilta, Lakaniemen savikoilta ja muualtakin. Karjatalous nousi kukoistukseen ja kyläläiset perustivat 1894 Pokelan yhtiömeijerin, jonka toiminta lakkasi vuonna 1915, kun kirkonkylään perustettiin uusi meijeri. Myös puukauppa ja puunuitto ovat työllistäneet kyläläisiä aikojen saatteessa.

Kauppaa kylällä on harjoitettu jo varhain 1800-luvulla, mutta viimeinenkin kauppa lopetti toimintansa 1990-luvulle tultaessa. Aikaisemmin maanviljelyssä erikoistuttiin mm. kananmunien tuotantoon, mutta nykyään tilat ovat erikoistuneet lähinnä perunanviljelyyn tai maidontuotantoon.

Pokelaan perustettiin vuonna 1901 yksityinen kansakoulu, kylään rakennettiin parin vuoden kuluksi uusi koulurakennus, joka olikin toiminnassa noin 90 vuotta laajenuksineen. Lakaniemen 3-opettajaisen ala-asteen uusi koulurakennus valmistui vuonna 1992. Nykyään koululla annetaan myös esiopetusta ja koulun yhteydessä toimii myös perhepäiväkoti.

2 KYLÄYMPÄRISTÖN KEHITTÄMISEN TAVOITTEIDEN ASETTELU JA TOIMENPITEET

2.1 Kehittämisen suuntaviivojen määrittely

Pääpaino maisemanhoitosuunnitelmassa asetetaan useimmin keskeisimmille näkymille, kuten teiden varsiin ja muille yleisimmin kuljettaville reiteille. Suunnitelma keskitetään myös yleisimpien julkisten, kaupallisten ja vapaa-ajallisesti merkittävimpien kohteiden mukaan. Syrjäisempiä kohteita käsitellään lähinnä vain niiltä osin, kun niillä on merkitystä keskustasta tai kylään johtavilta teiltä avautuviin maisemiin.

Maisemanhoitosuunnitelmaa tehtäessä on tärkeää valita kylälle selvä kyläkeskus ja ns. kylän pääraitti. Lakaniemessä kyläkeskus muodostuu lähinnä uudesta koulusta ja sen ympäristöstä. Pääraittina toimii Höykkylä – Vimpeli –tie (nro 7421), mutta myös Lakaniemestä Pokelan kautta Vimpe- lin keskustaan kulkeva tie (nro 17775) on suunnitelmassa oleellinen väylä. Pääpainopisteet maisemanhoitosuunnitelmassa kohdistuvatkin juuri näille pääraiteille ja niiltä aukeneville näkymille, kyläkeskukselle ja muille näköala- ja toiminnallisesti keskeisille paikoille, kuten Lakeaharjulle ja satama-alueelle.

Näitä pääpainopistealueita tarkkaillessa, voidaan olla iloisia niiden tarjoamista hyvistä puitteista ja kehityskelpoisuudesta. Lakaniemi on jo itsessään maisemallisesti kaunis kylä ja pienellä siistimisellä ja kunnostamisella kylästä saadaan toimiva ja kaunis kokonaisuus.

Kyläympäristön kehittämisellä on tarkoituksena ylläpitää ja lisätä kylän ja sen asukkaiden elinvoimaisuutta. Ihminen jaksaa paremmin elää ja työskennellä viihtyisässä elinympäristössä. Kylän elinvoimaisuus voi houkuttaa alueelle lisää asukkaitakin.

Lakaniemen kylässä maisemanhoidolliset suuntaviivat voidaan määrittellä seuraavasti:

- siistitään ympäristöä romusta ja jätteestä
- avataan maisemia, siistitään tienvierustoja ja lisätään liikenneturvallisuutta rai-vaamalla pusikkoa ja poistamalla yksittäisiä puita
- istutetaan ja kylvetään uutta kasvillisuutta ja puustoa
- puretaan tai kunnostetaan huonossa kunnossa olevia rakennuksia ja rakennelmia
- pyritään kehittämään kyläkeskusta ja sen ympäristöä
- pidetään huoli omasta pihapiiristä ympäri vuoden
- hoidetaan Lappajärven rantaa ja sen välitöntä ympäristöä
- hoidetaan ja perustetaan uusia perinneympäristöjä
- pyritään tulevaisuudessa säilyttämään saavutettu tilanne jatkuvien hoitotoimenpitein

2.2 Tavoitesuunnitelmakartan laatiminen

Seuraavissa kartoissa on merkitty hoitotoimenpiteiden mahdollinen sijoittuminen kylässä. Kartoissa punaisin täplin on merkitty niitettävä ruovikko ja vihreällä maisemahakkuut. Siniset tähdet edustavat kehityksen alla olevia kyläläisten kokoontumispaikkoja. Mahdollisesti joitain peltoja voitaisiin muuttaa niityksi, kedoiksi ja muiksi perinneympäristöiksi.

2.3 Kylän kunnostustoimenpiteet

Tässä luvussa käsitellään kylään ehdotettuja kunnostustoimenpiteitä niiden kiireellisyysjärjestyksessä. Kappale 2.3.1. on kuitenkin suuntaa-antava järjestys. Seuraavat kappaleet käsittelevät toimenpiteitä tarkemmin ja niitä koskevia suosituksia.

2.3.1 Kiireellisyysjärjestys

1) romujen keräys

Kylässä on siellä täällä luontoon kuulumatonta jätettä ja romua. Muovit, jätepuu, jätelasi sekä pelti- ja metalliromu häiritsevät sekä luonnon tasapainoa että ihmissilmää. Maisemanhoito on helppo ja hyvä aloittaa siivoamisella. Pihamaat ja metsiköt tulisi siistiä käyttämättömistä maatalouskoneista, autonromuista, peltiromusta, lasi-, ja muovijätteestä sekä siellä täällä lojuvasta puutavarasta. Jäljempänä ohjeissa kerrotaan mm. metalliromun keräyksestä.

2) pusikkojen raivaus ja maisemahakkuut

Toiseksi kiireellisin maisemanhoitotoimenpide on maisemahakkuiden teko ja pusikkojen raivaus. Eteläpohjalaiseen maalaismaisemaan kuuluvat oleellisesti peltoaukeat ja metsäsaarekkeet. Kylässä useat ojat, niin pelloilla, kuin muuallakin, ovat paikoin täynnä pajukkoa ja eivät enää toimi niille tarkoitetulla tavalla. Metsän ja tien välissä on myös paikka paikoin tiheää pusikkoa, joka voi olla suuri liikenneturvallisuusriski. Myös paikoin järvenrantametsikköä voidaan siistiä pusikosta.

Parhaiten pusikoitumisen voi kuitenkin havaita Lakeaharjun rinteellä. Komeat maisemat järvelle ja sitä edeltäville peltolakeuksille ovat vaarassa peittyä lähinnä lehtipuiden taakse.

3) rakennusten ja rakenteiden kunnostus

Joitain käyttämättömiä tai erittäin huonokuntoisia ja arvottomia rakennuksia voidaan purkaa surutta. Tämä on kuitenkin suurta harkintaa vaativa toimenpide, sillä purettua rakennusta ei kovin helpolla saa enää takaisin. Mikäli rakennuksella on kuitenkin arvoa maisemallisesti, taloudellisesti, käytön kannalta tai tunteellisesti, on se suotavaa pyrkiä kunnostamaan.

4) pihamaiden kunnostus

Asuintalojen pihamaiden kunnostuksessa tärkeintä on lähinnä siisteys ja viihtyisyys. Pihamaista ei tarvitse luoda kasvitieteellisiä puutarhoja. Monesti riittää, että pihasta poistetaan romut ja jäte, mahdollinen aita suoristetaan, maalataan tai pensaidan ollessa kyseessä leikataan säännöllisesti. Pihamaan puista kannattaa myös pitää huolta, etteivät ne lahotessaan aiheuta vaurioita rakennuksiin tai niiden kuivat oksat sojota muuten terveessä puussa. Niin pihamailla kuin tienvierustoilla-kin ovat postilaatikkotelineet, tienviitat ja kyltit on myös hyvä suoristaa ja varmistaa niiden hyvä kunto. Kun kyltit ovat suorassa, antaa se siistin kuvan kylästä

2.3.2 Rakennukset ja rakennelmat

Rakennuksien kunto vaihtelee Lakaniemen kylässä. Yleensä ottaen asuinrakennukset ovat suhteellisen tai erittäin hyvässä kunnossa. Joidenkin rakennusten maisemaan sovittamista esimerkiksi ulkovuorauksen värin suhteen voitaisiin harkita uudelleen. Ulkorakennukset ovat paikka paikoin huonossa kunnossa. Monin paikoin riittäisi vain muutaman laudan uusiminen ja maalaus. Toiset rakennukset vaatisivat pikaista kattoremonttia. Tärkeintä on kuitenkin, että talot pysyvät miellyttävinä ja terveellisinä asuinautiotuneet talot ovat lähes poikkeuksetta huonossa kunnossa. Ratkaistavaksi jääkin, onko taloilla ja rakennuksilla tulevaisuudessa käyttöä. Erityisesti historiallisesti tai arkkitehtuurisesti merkittävät rakennukset on hyvä jättää paikoilleen ja kunnostaa niitä vaikkapa museoviraston ohjeistuksella. Merkittäviä rakennuksia ei tulisi tuhota, sillä niiden merkitys vain kasvaa ajan saatteessa.

Kuva 6. Kauniille vanhalle koulurakennukselle olisi hyvä keksiä uusia käyttömuotoja.

Ladot kuuluvat oleellisesti peltomaisemaan. Monet niistä ovat huonossa kunnossa. Osa voidaan huoletta purkaa ja niiden rakennusjätettä voidaan käyttää toisten latojen kunnostukseen.

2.3.2.1 Asuinrakennukset ja elinkeinorakennukset

Asuintalot on hyvä pitää kunnossa paitsi siksi, että ne näyttävät paremmalta, mutta myös siksi, että niiden käyttöikä pitenee ja asumisen terveellisyys on taattu. Kunnossapitoon liittyviä toimenpiteitä ovat mm. kattoremontit, savupiipun korjaus, tukirakenteiden suoristaminen, kivijalan suoristaminen, eristeiden kunnossapito, kosteusvaurioiden korjaus, lämmitysjärjestelmän huolto, ulkovuorauksen korjaus ja maalaus sekä ikkunoiden huoltotoimenpiteet..

Lakaniemen kylässä olevat elinkeinorakennukset ovat useimmiten maatalouteen liittyviä rakennelmia, kuten navetoita ja viljankuivureita. Näitä on hyvä huoltaa samalla tavoin kuin muitakin rakennuksia. Näin niiden käyttöikä pitenee.

2.3.2.2 Autiotuvat

Lakaniemen kylässä olevat muutamat autiotalot on osittain mahdollista kunnostaa. Mikäli rakennukset eivät sovellu enää asumiseen, matkailuun, elinkeinonharjoittamiseen tai vaikkapa varastoksi, on syytä pohtia niiden olemassaolon tärkeyttä. Eriyaisen kauniit tai historiallisesti merkittävät rakennukset voidaan säilyttää, mutta huonokuntoiset ja hyödyttömät rakennukset voidaan purkaa. Purkujätettä voidaan esim. käyttää toisten rakennusten konservoinnissa.

2.3.2.3 Ulkorakennukset, ladot ja riihet

Ulkorakennuksia, latoja ja riisiä koskevat samat ohjeet kuin autiotaloja, mutta usein ainakin ulkorakennuksia pidetään niin tärkeinä toimintotiloina tai varastoina, että ne halutaan säilyttää. Tällöin kannattaa tutkia, onko rakennus oikaistava/oikaistavissa, tuleeko se maalata, kunnostaa ja onko sen katto remontin tarpeessa.

Mikäli korjaustoimenpiteisiin ryhdytään, on hyvä miettiä materiaalin saatavuutta. Mikäli maalina halutaan käyttää esimerkiksi perinteistä punamultaa tai muita itse valmistettavia maaleja, voidaan maalia keittää suurempi erä kerralla ja kunnostaa saman tien useampi rakennus. Korjausmateriaalina voidaan käyttää purettujen rakennuksien vielä ehjiä ja kestäviä lautoja.

Rakennuksen kattoa korjattaessa on hyvä miettiä katon materiaali ja värisävyjä. Peltikatto on nopea asentaa, mutta se on usealle rakennukselle liian uudenaikainen. Pärekkatto on taasen erittäin vaivalloinen ja hidas rakentaa, mutta lopputulos on vaivan arvoinen. Kattoa uusittaessa on yleensäkin tärkeää, että katosta tulee kauttaaltaan samanvärinen, sillä esimerkiksi useasta erivärisestä pellistä rakennettu mosaiikki ei peltomaisemassa ole kovinkaan kaunis näky.

2.3.2.4 Vapaa-ajan rakennelmat

Lakaniemen kylä tarjoaa hyvät puitteet vapaa-ajan harrastuksille. Olennaisinta onkin, että niihin tarjotut tilat pidetään kunnossa ja käyttökelpoisina jatkossakin. Lisäkehittäminenkään ei ole pahasta, vaan pitää vapaa-ajan harrastukset ajantasaisina ja kyläläiset elinvoimaisina.

Lakeaharjulle voitaisiin kehittää myös uusia kesäisempiä aktiviteetteja, kuten elämyspainotteista temppurataa tai maisemareittiä patikointiin.

2.3.3 Pusikon perkaus ja raivaus

Eteläpohjalaiseen maalaismaisemaan kuuluvat peltoaukeat ja metsäsaarekkeet. Nykyään ojat ovat kovin usein täynnä pajukkoa ja ojat eivät enää toimi tarkoitetulla tavalla. Metsän ja tien välissä on myös paikka paikoin tiheää pusikkoa, joka voi olla liikenneturvallisuusriski. Vesistöt eivät näy, koska niiden rannat ovat täynnä lepikkoa ja pajukkoa.

Yleensäkin on pidettävä huoli siitä, etteivät tienvarsien pajukot, lepikot ja koivikot pääse valloilleen. Pusikon poistaminen säännöllisin väliajoin vähentää liikenteen turvallisuusriskiä, esimerkiksi peurojen ja hirvien kanssa sattuvia onnettomuuksia.

Lehtipuupusikon raivaamisella ja isojen puiden harventamisella saadaan uudenlaisia näköaloja avattua. Usein riittää aivan yksittäisten puiden poistaminen ja maisema muuttuu aivan toisennäköiseksi. Puiden ja pusikon poistamista kannattaa kuitenkin harkita tarkoin ja harvennus on hyvä tehdä vähitellen. Näin välttyään mm. liian dramaattiselta ja pieleen menneiltä muutoksilta.

2.3.4 Tienpientareiden kasvillisuus

Tienpientareet ovat erittäin rikkaita kasvilajistoltaan. Useat ruohokasvit ja heinät, jopa sammalet ja jäkälät viihtyvät näillä aurinkoisilla ja joissain tapauksessa kosteilla kasvupaikoilla. Ja koska kasvillisuus on runsasta, viihtyvät monet pölyttäjät, kuten päiväperhoset tienpientareilla. Hyönteisiä käyvät taasen napsimassa linnut. Tienpientareet ovatkin erittäin tärkeä perinnebiotooppi. Pientareilla kasvaa pelto-

kasvillisuutta, jopa lajeja, jotka ovat ketojen ja niittyjen vähetessä siirtyneet kasvamaan nimenomaan tämänkaltaisille kasvupaikoille.

Pientareet ovat yleensä kauneimmillaan, kun niillä kasvaa mahdollisimman monenlaisia lajeja. Mm. kiiltopaju, nokkonen, vadelma, mesiangervo ja pietaryrtti voivat kasvaa niin suuriksi kasvustoiksi, että ne vievät elinvoiman muilta kasveilta. Tienvieruksia olisi niittyjen tapaan hyvä niittää aika ajoin. Toinen vaihtoehto on pientareiden kulotus silloin tällöin.

2.3.5 Pihamaat ja puutarhat

Pihamaiden ja puutarhan kunnostuksessa on tärkeintä siisteys. Hajallaan lojuvat romut, koneet ja jäte luovat huolimattoman kuvan asukkaista, vaikkei asia niin olisikaan. Siisteys ei tarkoita viivasuoria istutuksia tai kynittyä nurmikkoa, vaan myös luonnonkukat rehottamassa pienellä niityllä voivat antaa siistin kuvan katsojalle. Tärkeintä onkin, että asiat ja esineet ovat omilla paikoillaan.

Uutta ilmettä pihamaalle ja puutarhaan voidaan saada aikaiseksi mm. rakentamalla tai istuttamalla aitoja, esimerkiksi heinäseipäistä tai pensaskasveista; miettimällä puiden, pensaiden ja kukkapenkkiä sijoittelua uudelleen; rakentamalla vapaa-ajan viettoon soveltuvia lepopaikkoja, kuten huvimaja tai puutarhakeinu. Puutarhaan voidaan myös kaivaa pieni lammikko, jonka rannalle on istutettavissa vesi- ja rantakasvillisuutta.

2.3.6 Istutukset ja kylvöt

2.3.6.1 Puut ja pensaat

Maisemaa voidaan perkauksien, harvennusten ja raivausten lisäksi hoitaa myös istuttamalla ja siirtämällä paikalle kasvillisuutta. Yleensä on edullisinta siirtää lähiseudulta paikalle yleisimpiä lajeja, jotka ovat jo paikallisiin olosuhteisiin ja ilmastoon tottuneita.

Omassa puutarhassa on usein hauskaa kokeilla uusia puu- ja pensaslajeja, kuten pihtoja, lehtikuusia, vierasperäisiä mäntyjä, jaloja lehtipuita ja kauniita koristepensaita. Näiden istuttamisessa on kuitenkin muistettava, että ne eivät välttämättä sovi perinteiseen maisemaan. Siksi onkin hyvä suosia paikallisia ja kotoisia lajeja.

Eteläpohjalaiseen maalaismaisemaan soveltuvat hyvin perinteiset puulajit, kuten kuusi, mänty, kataja, lepät, koivut, pihlaja, haapa ja pajut. Pensaista maisemaan sopivat viinimarjat, taikinamarja, vadelma, lehtokuusama, koiranheisi ja muut luonnonpensaat.

2.3.6.2 Muu kasvillisuus

Maalaismaisemaan perinteisesti kuuluvia helposti levittäytyviä lajeja ruohokasveissa ovat mm. lupiini, päivänkakkara, mesiangervo, pietaryrtti, kärsämöt, horsmat, virnat ja hanhikit jotka viihtyvät hyvin ojanpientareilla, sekä kosteissa paikoissa esim. osmankäämit, alpit, rentukat, kurjenmiekat ja muut rantakasvit.

Heinäkasvit kuuluvat myös oleellisina pellonpientareille ja ojiin. Timotei, kastikat, nurmikot ja nadat on helppo saada leviämään. Ne leviävät tosin paikalle ilman ihmisen apuakin.

Kasveja kylvettäessä ja istutettaessa kannattaa tarkoin miettiä, miten suuria taloudellisia ja ajallisia uhrauksia halutaan tehdä. Esimerkiksi lupiini voi muodostua

melkoiseksi riesaksi, sillä se leviää hyvin helposti laajoillekin alueille. Lisäksi ajan myötä paikalle voi levitä ilman suuria istutus- ja kylvötöitäkin tyypillisimpiä kasvu- paikan lajeja. Myös kasvilajien dominoivuus eli hallitsevuus tulee ottaa huomioon, sillä erään kasvilajit, kuten nokkonen tai vadelma valtaavat lähes kaiken kasvutilan, eivätkä muut lajit pärjää enää taistelussa elintilasta.

Perustettaessa esimerkiksi niittyjä, tulee huomioida myös kasvualustan rehevyys. Niitty tulee mieluiten kasvien siemennysaikana niittää ja niittojäte tulee muutaman päivän kuluttua kerätä pois. Näin kasvien siemenet ehtivät tippua maahan seuraavan vuoden kasvustoksi ja maapohjan ravinteisuus ei nouse liikaa. Niityn tulee pysyä ainakin maan typpipitoisuudeltaan matalana.

Puut ja pensaat kannattaa yleensä istuttaa. Muut kasvilajit voidaan joko istuttaa tai kylvää, riippuen lajista. Useat yleiset piennarkasvit, kuten lupiinit voidaan saada leviämään sirottelemalla halutulle paikalle lähistöllä kasvaneiden yksilöiden tuleentuneita siemeniä, esimerkiksi elokuun paikkeilla.

2.4 Oman kylän maisemanhoidon ohjeet

Nämä ohjeet ovat osittain hyvin yleisluontoisia, mutta hyvin sovellettavissa kaikenlaisiin maalaiskyläin. Sen lisäksi ne ovat ohjeellisia, joten ne eivät velvoita minikäänlaisiin toimenpiteisiin. Ohjeet käsittelevät lähinnä maiseman ja ympäristön toimivuuden ja kauneuden ylläpitämistä.

2.4.1 Uudisrakentamisen ohjeet

Perinteisten rakennustapojen arvostus on nykypäivänä kasvanut. Arvostukseen ovat vaikuttaneet mm. rakenteiden kestävyys sukupolvelta toiselle, rakennuksien ympäristöön ja maisemaan soveltuminen, sekä terveelliset, ei-allergisoivat materiaalit ja vähemmälle huomiolle jäänyt keinotekoisuus. Näiden arvojen pohjalta uudisrakentamisenkin tulisi tukeutua seuraaville periaatteille:

- *Rakentamisen tuloksena syntyvien huonetilojen tulee täyttää asumisen ja tuotannon edellyttävät kestävyysvaatimukset.*
- *Rakentamisen tulee olla ekologisesti tarkoituksenmukaista, vähän energiaa kulluttavaa ja ympäristöön sopivaa. Näin ollen rakentaminen noudattaa kestävän kehityksen periaatetta.*
  - *Perusparantamista on harkittava aina uudisrakentamisen vaihtoehtona – toisaalta liian huonoa ei kannata korjata.*
  - *Rakennuksissa tulee käyttää kotoisia, helposti muokattavia ja energiaa säästäviä materiaaleja.*
  - *Rakentamistavat tulee valita siten, että säästetään energiaa sekä tuotannossa että kuljetuksissa.*
  - *Rakennuspaikka on valittava rakentamisedellytyksiltään edullisesta paikasta.*
  - *Rakennuksen käytön ympäristöhaitat on minimoitava.*
- *Rakentamisen ei pidä yksitoikkoisesti matkia menneiden sukupolvien tekniikkaa ja kauneusarvoja, vaan nykyajan tekniikan suomat mahdollisuudet on hyvä käyttää täysipainoisesti hyväksi. Tämä esimerkiksi tarkoittaa sitä, että vanhojen ja olosuhteet hyvin kestäneiden rakennusten ulkonäölliset peruspiirteet ja kauniit yksityiskohdat voidaan hyvin kopioida, mutta työssä ei tarvitse vältellä nykyajan koneita ja tekniikkaa.*
- *Rakennusperinnettä tulee arvostaa ja vanhaa rakennuskantaa tulee säilyttää.*

Näitä periaatteita toivotaan yleisesti noudatettavan rakennettaessa uutta rakennuskantaa ja asutusta suomalaisiin kyliin. (Nämä ohjeet ovat Maatilahallituksen vuonna 1992 julkaisemasta Kotikontu kuntoon – Maaseutu ympäristön parantamisoppaasta.)

Uusia rakennuksia ja asuintaloja rakennettaessa on myös itse rakenteiden lisäksi huomioitava niiden värimaailma. Perinteiseen kylämaisemaan sopivia värejä on useita. Yleisimpiä ovat punainen, valkoinen ja keltaisen eri sävyt. Suositeltavaa ei ole käyttää maalina liian räikeitä tai ympäristöstä muuten liian erottuvia värejä. Tiilirakennuksissakin lienee parhain käytettävä perinteisiä väriratkaisuja.

2.4.2 Maisemanhoidolliset ohjeet

2.4.2.1 Metsätalous

Metsänhoito vaikuttaa näkyvästi maisemaan. Päätehakkuiden suunnittelulla voidaan vaikuttaa myönteisesti maiseman ilmeen muuttumiseen. Metsätilat ovat Etelä-Pohjanmaalla perinteisesti pitkiä ja kapeita sarkoja. Näin ollen hakkuuaukkoja suunniteltaessa eteen tulee väistämättä tilanne, että hakkuukuvion reunat voivat olla satoja metrejä pitkiä suorina. Pitkät ja suorat rajat ovat toisaalta etu, sillä tilan rajat ovat helpommin löydettävissä ja metsänhoidollisten toimenpiteiden suunnittelu on helpompaa. Toisaalta tiukka geometrinen suoralinjaisuus ei sovi monipuolisena polveilevaan luontomaisemaan.

Nykyisten metsänhoitosuosituksen mukaan on hakkuuaukealle jätettävä tietty määrä säästöpuita, jotka toimivat esim. eläinten pesäpuina ja tähystyspaikkoina, siemenpuina sekä ylläpitävät metsäluonnon monimuotoisuudelle välttämätöntä lahoppuujatkumoa. Suositusten mukaan säästöpuita tulee jättää sinne tänne, mieluiten

ryhmiin. Pitkillä sarkamaisilla tiloilla voidaan säästöpuita jättää osittain myös tilojen rajalle yksittäin ja ryhmiin. Näin tilanrajat näyttävät hieman polveilevan, eivätkä ” paista” viivasuorina satojen metrien päähän. Erityisesti teihin, rantoihin ja suuriin peltoaukeisiin sekä muihin maisemallisesti selvästi erottuviin paikkoihin rajautuvat hakkuuaukot voidaan suunnitella heikommin näkyviksi.

Metsän rajaa pellonreunaan, tiehen, asutukseen tai vesistöön kutsutaan vaihettumisvyöhykkeeksi. Vaihettumisvyöhyke on erityisellä huolella suunniteltava hoitokohde, sillä se on maisemallisesti ja biologisesti herkkä kohde. Herkkyys johtuu toisaalta jyrkästä elinympäristöjen rajapinnasta eliöille, toisaalta taas jyrkkä raja ei näytä niin hyvältä ihmissilmälle kuin pehmeämpi, vaiheittainen raja. Pellonreunassa, asutuksen läheisyydessä ja rannoilla suositetaan yleensä lehtipuusekoitusta rajaavaksi puustoksi. Synkkä kuusimetsä sopii maisemaan paikka paikoin, mutta sen edessä olevat koivikot, haavikot, lepikot tai pihlajikot antavat pehmeämmän rajapinnan metsälle. Esimerkiksi kuusimetsä hyötyy vaihettumisvyöhykkeen antamasta paahdesuojasta aurinkoa vastaan. Auringon kuivattamat reunametsän kuuset ovat alttiimpia tuhohyönteisille, lahottajille ja kovalle tuulelle. Lisäksi se ruokkii myös erilaisia eläinlajeja paremmin kuin vain yhtä havupuulajia sisältävä rajapuusto. Tienvierustassa tämä lehtipuuvaltainen vaihettumisvyöhyke on usein turvallisuusriski, ainakin hirvi- ja peura-alueilla.

Myös harvennukset, perkaukset ja uusien puiden istutukset on syytä suunnitella hyvin kylään ja sen teille näkyville paikoille. Esimerkiksi peltoa metsitettäessä on hyvä valita pellon ravinteikkuuden mukainen puulaji, mieluiten erilaisia lajeja, ja istuttaa puut hieman sinne tänne ja eri vuosina. Tasapitkät puut ja pensaat tiukan suorissa riveissä eivät näytä luonnollisilta.

Harvennuksia tehtäessä hukkapuu ja rangat sekä muut hakkuutähteet olisi hyvä kerätä pois vaihettumisvyöhykkeeltä. Oksat kyllä aikaa myöten hajoavat metsän pohjaan lannoittaen sitä, mutta muutaman kymmenenkin metrin kaistaleelta poiskorjatut oksat ja rangat eivät juuri maaperää köyhdytä ja metsänreunakin näyttää siistimmältä.

2.4.2.2 Maatalous

Perinteisen maaseudun peruselementtejä ovat maanviljelys ja karjatalous. Vaikka nykyään alkutuotannon harjoittaminen tuntuukin olevan häviävä elinkeinon se kuitenkin maiseman kannalta tärkein maalaiskylän tunnusmerkki. Maatalouden ympäristötuen maisemanhoitoon ja luonnon monimuotoisuuden edistämiseen tarkoitettut erityistuet osoittavat, että viljelijöitä halutaan tukea siinä työssä, mitä he tekevät maaseutumaiseman ja luonnon hyväksi. Tukea voi saada maisemanhoitoon, luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen ja perinnebiotooppien eli perinneelinympäristöjen hoitoon (liitteet 3–6). Lisäksi erityistukia on saatavissa mm. alkuperäisrotujen kasvattamiseen, suojavyöhykkeiden perustamiseen ja hoitoon ja maatalouden vesiensuojelutoimiin.

Erityisesti perinneelinympäristöjen hoito on noussut tärkeäksi kohteeksi maaseudun elinvoimaisuutta palautettaessa. Sen lisäksi, että ne ovat ihmissilmälle miellyttävää katseltavaa, ovat ne elintärkeitä ympäristöjä monille harvinaisille, jopa uhanalaisille, ennen hyvin yleisille eliölajeille. Nämä perinnebiotoopit ovat siis maataloustuotannossa olevaa tai ollutta aluetta, jota on laidunnettu tai käytetty karjan rehuntuotantoon. Tällaisia alueita ovat niityt, kedot, ahot, hakamaat, nummet ja metsälaitumet. Näiden elinympäristöjen palauttaminen ja säilyttäminen vaatii vuosittaista työtä, mutta on hyvin palkitsevaa.

Mikäli peltoalaa tällaiseen käytäntöön ei riitä, voidaan siihen käyttää mm. tyhjiä tai autoituneita tontteja, mikäli viranomaiset ja tontinhaltijat näkevät sen hyväksi ratkaisuksi.

2.4.2.3 Vesistöt

Vesistöt, joihin tässä suunnitelmassa lasketaan normaalien vesiuomien lisäksi myös ojat, ovat nykyään kovin usein puskittuneita. Vesistön äärellä oleva pajukko, koi-vikko ja lepikko on usein niin taajaa, että sen läpi on lähes mahdotonta nähdä, saati sitten kulkea.

Pusikko vesistön ympärillä luo sisälleen tietynlaisen pienen paikallisilmaston, jossa tietyt eliölajit kuten kosteiden paikkojen lehväsammalet viihtyvät. Kuitenkin pusikko juurakoineen kerää maa-ainesta ja näin ainakin virtaavassa paikassa uoma voi vähitellen tukkeutua ja menettää tarkoituksensa. Tämä ongelma vaivaa esimerkiksi usein valtaojien vedenkulkua.

Vesistöjen rannat ja ojien pientareet on siis hyvä pitää siistinä täydestä pensas- ja puumassasta. Siellä täällä olevat pensaat ja edustavimmat puuryhmät ovat kauniita ja lisäksi hyviä tähytys-, ruokailu- ja pesimäpaikkoja mm. monille lintulajeille. Raivausta ja perkausta ei ole hyvä tehdä liian radikaalisti tai kaavamaisesti, vaan valikoiden, vähitellen, jotta pusikkoa kulkuväylänään ja pesäpaikkanaan käyttävät eläinlajit eivät kokonaan katoa alueelta. Vähitellen tehtävä raivaus on suotavaa myös sen takia, että paikalle jätettävät puskat ja puuryhmät on helpompi valita ja paikalle jäävät edustavimmat puuryhmät.

Mikäli vesistössä on kaloja, puustoa säilytetään ennen kaikkea etelärannalla, jossa se ei varjosta haitallisesti viljelyksiä, mutta hidastaa tehokkaasti veden lämpenemistä ja parantaa kalojen elinolojen säilymistä.

Lampien ja järvien umpeenkasvu on niinkään suuri ongelma. Tähän on tehokkaimpana hoitotoimenpiteenä järviruo' on, järvikortteen ja muiden vesikasvien niitto sopivin väliajoin. Mikäli tilanne vaikuttaa toivottomalta, tarvitaan ruoppausta. Ruoppaus kuitenkin horjuttaa suuresti vesistön elämisolosuhteita, joten se on suunniteltava ja toteutettava hyvin ja maltilla. Lisäksi tulee muistaa, että ruovikot voivat olla mm. linnuille tärkeitä pesintä- ja ruokailupaikkoja, joten koko ruovikon tuhoaminen voi karkottaa kyseiset lajit kokonaan pois.

Puroja ja virtaavia vesiuomia voidaan kunnostaa muutoinkin. Mikäli vesistössä halutaan kasvattaa esimerkiksi purotaimenta, voidaan virtapaikkoihin muodostaa pieniä koskia ja muutoinkin luoda paremmat mahdollisuudet kalan elinolosuhteille ja lisääntymiselle. Kaikki vesiuomat eivät kuitenkaan sovellu tämänkaltaiseen kalan- kasvatukseen.

Vesistöjen suojeleminen on viime aikoina korostunut erittäin paljon. Veden laatuun kiinnitetään yhä enemmän huomiota. Pelloilta ja metsistä tulevat avo-ojat kuljettavat puroihin ja järviin tehokkaasti lisäravinteita, jotka nopeuttavat vesistöjen rehevöitymistä. Tämän takia kannattaa kiinnittää erityistä huomiota peltojen ja suomaiden kuivatukseen. Ohjeita ojien sijoittelusta ja kunnossapidosta antavat mm. kunnan ympäristöviranomaiset ja Etelä-Pohjanmaan metsäkeskus.

2.4.3 Luonnonympäristön vaurioiden korjaaminen

2.4.3.1 Metalliromu ja muu jäte

Lakaniemen kylässä on paikoitellen pihamailla, pelloilla ja paikka paikoin metsissäkin selvää metalliromua. Vanhat autot ja käytöstä poistuneet maatalouslaitteet olisi hyvä poistaa näkyvistä. Tämä maisemaa häiritsevä romu ja jäte on myös ympäristölle haitallista. Olisikin hyvä järjestää muutaman vuoden välein esim. kuukausi tai viikko, jolloin tietyille paikalle voisi tuoda metalliromua, yms. maksutta. Romu ja jäte kuljetettaisiin esim. talkoilla tai kyläyhdistyksen toimesta tämän jälkeen oikeisiin osoitteisiinsa.

Muovi- ja lasijäte on syytä kuljettaa niiden keräyspisteisiin. Kyllästetty puu voidaan käyttää uudelleen sille soveltuviin rakenteisiin. Jos kyllästetystä puusta halutaan päästä eroon, tulee se viedä jatkokäsittelyyn, sillä kyllästetyn puutavaran poltto on kiellettyä sen sisältämien myrkyllisten aineiden vuoksi.

Muu puutavara voidaan käyttää hyödyllisesti esimerkiksi yhteisten alueiden rakenteisiin ja huonolaatuinen puutavara voidaan polttaa vaikkapa kylän yhteisessä pääsiäiskokossa.

Myös kyläläisten yhteinen huutokauppa saa tavaran kiertämään tehokkaasti. Kaupansa tehnyt tavara saa tyytyväisen uuden omistajan ja jäljelle jäänyt romu voidaan kerätä jatkokäsittelyyn.

2.4.3.2 Maa-aineksen ottokuopat

Maisemaa häiritseviä tekijöitä ovat romujen, jätteen ja korjausta kaipaavien rakennusten lisäksi myös hiekka-, sora- ja savikuopat. Nämä eivät paljaina maakuoppina sovi kovinkaan hyvin ympäristöönsä. Keinoja kuoppien piilottamiseksi on erilaisia,

joista parhain on kuopan osittainen täyttäminen maa-aineksella ja maisemointi istutuksin. Savimailla kuoppaan muodostuu usein lampi, joka sekin useimmiten voi sopia maisemaan.

Maa-aineksen ottokuopat metsittyvät vähitellen itsestään ja niihin alkaa kasvaa myös muuta kasvillisuutta paikan maalajista ja ravinteisuudesta riippuen. Ongelmana kuopassa on usein sen reunojen jyrkkyys ja maalajin hedelmättömyys. Kuoppa on hyvä tasoittaa reunoiltaan maa-aineksella ja siihen voidaan tehdä myös erilaisia korkeusvaihteluita. Istutettavien ja kylvettävien kasvilajien on hyvä olla kasvupaikalle tyypillisiä, kotimaisia lajeja, kosteissa painanteissa puustona esim. tervaleppää, kuivissa kasvupaikoissa mäntyä.

2.4.4 Muut ohjeet

Kylässä voidaan aloittaa maisemanhoidon muassa uusia perinteitä. Näitä voivat olla vaikkapa vanhan ajan niittopäivät, jolloin kaikki talkoolaiset pukeutuvat vanhanaikaisiin vaatteisiin ja kahvit juodaan perinteisesti pellonreunassa. Vuosien saatossa perinteestä saattaa tulla suosittu matkailunkin kannalta. Yhteistoiminta vanhojen perinnetöiden parissa opettaa nuorempia polvia omaan kulttuurihistoriaansa ja elävöittää kylän tavanomaista arkipäivää. Niiton lisäksi voidaan pitää maalaustalkoita, joissa vanhoja ulkorakennuksia maalataan itse keitetyllä punamullalla.

3 LOPPUSANAT

Lakaniemen kylälle tehdyn suunnitelman toivotaan elävöittävän niin kylän maisemaa kuin elämää ja toimintaakin. Kylämaisema kertoo paljon itse kylän asukkaista ja arjen menosta. Kyläyhteisön elinvoimaisuus luo viihtyvyyttä asukkaille ja mahdollisuuksia alkutuotannon ja mahdollisten palveluiden säilymiselle. Lisäksi se voi myös

houkutella kylään uusia asukkaita sekä toimia yhtenä vetovoimatekijänä matkailussa.

Maisemanhoitosuunnitelmaa voidaan pitää yhtenä osana kyläsuunnitelmaa. Tässä suunnitelmassa on suunnitelman koostajan mielipide kunnostus- ja hoitotöiden kiireellisyys- ja tärkeysjärjestyksestä. Se ei välttämättä vastaa kylän asukkaiden omaa käsitystä. Kylän maisemanhoitotyöryhmässä on hyvä päättää itselle sopiva kiireellisyysjärjestys ja ensisijaiset kohteet.

Maisemanhoitotyö on pitkäjänteistä puuhaa. Kohteiden haluttuun kuntoon saattaminen ei pelkästään riitä, vaan vuosittaiseen hoitoon täytyy sitoutua. Suositeltavaa on myös se, että kohteet tulevat kerralla kuntoon.

LÄHTEET

Hippi, S. & Savola E-M (toim.), Lakaniemen-Pokelan kyläsuunnitelma. Länsi-Suomen ympäristökeskus 72/2002

Kekäläinen, H. & Molander, L-L., Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan perinnemaisemat, Länsi-Suomen ympäristökeskus, Vaasa 2003

Toim. Junnila, H., Rantatupa, H. & Nygård, T., Järviseudun historia I-III, Vaasa Oy 1983

Maa- ja metsätalousministeriön Maatalouden ympäristötuen erityistuet v. 2000-2006 -lehtiset

Salminen K. & Toivari, P., Kotikontu kuntoon – Maaseutu ympäristön parantamisopas, 1992 Maatilahallitus, Rakennusalan kustantajat, Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Ympäristöhallinnon verkkosivut:

<http://www.vyh.fi/luosuo/maisema/maisema.htm>

LIITTEET

1. Karttoja Lakaniemen kylästä ja sen eri osista erilaisissa mittakaavoissa
2. Kyselylomake
3. Maatalouden ympäristötuen erityistuet v. 2000–2006; Maisemanhoito, Luonnon monimuotoisuus, Perinnebiotoopit
4. Perinnemaisemat – maaseudun rikkaus
5. Eläimet luonnon- ja maisemanhoitajina
6. Viljelyalueiden hoito